

Keski-Pohjanmaan järjestöjen pyöreän pöydän julkilausuma 2018

Keski-Pohjanmaan järjestöjen pyöreä pöytä on kokoontunut vuodesta 2011, ja se on vakiintunut maakunnalliseksi järjestöjen ja kansalaisvaikuttamisen vuosikokoukseksi. Maakunnassamme toimii tällä hetkellä noin 1500 aktiivisesti toimivaa rekisteröitynyttä yhdistystä, joilla on suuri merkitys lisättäessä ja vahvistettaessa keskipohjalaista hyvinvointia, osallisuutta sekä sitoutuneisuutta maakuntamme yhteiseen kehittämiseen.

Vuoden 2018 FinSote -tutkimuksen mukaan Keski-Pohjanmaan asukkaat osallistuvat kaikkien muiden maakuntien asukkaita aktiivisemmin yhdistys- ja yhteisötoimintaan. Tämä saatiin myös huomata Kaustisen Salonkylällä 25.9.2018 pidetyssä järjestöjen vuosikokouksessa, jossa alueemme yhdistykset ilmaisivat aktiivisesti mielipiteensä siitä, mitä Keski-Pohjanmaalla tulisi erityisesti yhdistysnäkökulmasta katsoen huomioida paremmin nyt ja jatkossa. Nämä tahdonilmaisut kirjattiin Keski-Pohjanmaan järjestöjen pyöreän pöydän julkilausumaksi.

Tilaisuudessa kuultiin myös Kuntaliiton johtaja Tarja Myllärisen puheenvuoro järjestöjen roolista uudessa sote- ja maakuntamallissa, palkittiin toukokuussa Keskipohjalaiset Kylät ry:n valitsema vuoden keskipohjalainen kylä, Kaustisen Salonkylä, sekä vuoden nuori keskipohjanmaalainen järjestötoimija Sara Kronbäck, joka on toiminut ansiokkaasti kulttuuri- ja liikuntajärjestöissä ohjaten lasten ja nuorten teatteria sekä liikuntaleirejä jo usean vuoden ajan.

Aidosti osallistava ja asukkaitansa kuunteleva Keski-Pohjanmaa

Hyvinvointi koostuu useasta osa-alueesta. Fyysinen-, psyykinen-, ja sosiaalinen hyvinvointi täydentävät yhdessä ympäristön kanssa toisiaan, ja näistä jokaisella osa-alueella on oma tärkeä roolinsa ihmisen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin rakentamisessa.

Järjestöjen ääni ja paikallinen kehittäminen on tuotava esiin. Myös yksittäisten ja kaikenikäisten kansalaisten on voitava vaikuttaa suoraan heitä koskeviin asioihin. Keski-Pohjanmaan maakunnan asukkaille on jo luotu vaikuttamismahdollisuuksia erilaisten asiakasraatien, neuvostojen ja neuvottelukuntien avulla. Näitä tulee kuulla ja hyödyntää, ja niiden toiminta on mahdollistettava jatkossakin. On myös huolehdittava siitä, että kaikki osapuolet saavat mahdollisuuden tulla kuulluksi omalla äänellään, sen sijaan että useita eri tahoja edustavia toimijoita niputettaisiin yhteen ja oletettaisiin että edustuksellisuus tulisi siten katetuksi. Muun muassa tästä syystä tulee kunnallinen vanhus- ja vammaisneuvosto pitää jatkossakin omina erillisinä neuvostoinaan, sen sijaan että ne yhdistettäisiin yhdeksi yhteiseksi neuvostoksi.

Paikallinen kehittäminen tarvitsee tietoa rahoituksesta, hankkeista ja raportoinnista, eli monipuolista opastusta ja neuvontaa. Hankkeiden yksi tavoite on luoda pysyvää toimintaa, mikä vaatii myös pysyvää rahoitusta. Pop Up -toiminnot lisäävät sekä yhteisöllisyyttä että sosiaalista pääomaa. Paikallinen kehittäminen tarvitsee eri rooleissa olevia ihmisiä mukaan; tekijöitä tarvitaan laidasta laitaan, aina kädentaitajista raportoijiin. Paikallishistoria on huomioitava paikallisessa kehittämisessä.

Talkootyö on edelleen voimissaan. Jotta kehittämistyötä saadaan tehtyä, tarvitaan yhteinen foorumi, jossa kehittämisideoita tuoda esille. Paikallinen hyvinvoinnin kehittäminen lähtee konkreettisista tarpeista. Tällaista toimintaa voi olla esimerkiksi luontopolun kunnostaminen, jääkiekkokaukalotalkoot tai oman kyläkoulun perustaminen. Yhdistysten toiminta on paikallista, vaikka toiminta nykypäivänä on laajempaa. Kulkuvälineet ja sähköiset toimintamuodot mahdollistavat paikasta riippumattoman kehittämisen, ja takaavat että muualla asuvat ihmiset pääsevät myös osallistumaan. Kotiseuturakkaus on arvo, jota tulee vaalia.

Keski-Pohjanmaalla kulttuurin voima on merkittävä. Kysymys kuitenkin kuuluu, ovatko maakunnalliset strategiat sen todellisen toiminnan tasolla. Kulttuurin elinvoiman merkitys ei tällä hetkellä ole riittävästi näkyvillä; vahvuudet tulee saada huomattavasti paremmin esille. Strategiat tulee muuntaa konkreettisiksi

toimiksi ja varmistaa että ne kohtaavat arjen ja käytännön kanssa. Kulttuurillista laatua ja sisältöä löytyy jo Keski-Pohjanmaalta, mutta sitä ei tunneta riittävästi edes omassa maakunnassamme, saati sitten sen ulkopuolella.

Verkostoitumista on aktivoitava ja tuettava. Kulttuurialan pienyrittäjyyttä on syytä edistää sekä markkinoinnin, verkostoitumisen että tuotteistamisen kautta. Vapaaehtoiskenttä ei kaipaa laajoja käsitteellisiä strategioita, vaan vaikuttavuutta ja aloitteellisuutta. Jotta kulttuuritoiminnan hyvinvointivaikutukset pystytään paremmin tunnistamaan, tulee TEAviisari ja HYTEkerroin valjastaa jatkossa vahvemmin käyttöön.

Paras kokemustieto löytyy järjestöistä. Kokemusosaamisen muodot tulee tunnistaa, jotta niitä pystytään parhaiten hyödyntämään. Kokemusasiantuntijat ovat koulutettuja jakamaan kokemustietoa, mutta kouluttamattomat kokemusosaajat omaavat myös arvokasta kokemustietoa. Kokemusasiantuntijuutta tulisi esimerkiksi hyödyntää julkisia tiloja suunniteltaessa, jotta yhteisistä tiloista saadaan luotoa aidosti saavutettavat, esteettömät ja käyttäjäystävälliset.

Keski-Pohjanmaan yhteisöllisyys on huipussaan. Kylissä ja asutusalueilla yhdistykset pitävät yllä yhteishenkeä ja kokoavat kaikenikäisiä ihmisiä yhteen. Tämä on tärkeä vetovoimatekijä ja hyvinvoinnin edistäjä. Kesäteatteritoiminta kerää katsojia kauempaakin. Lyhyet välimatkat suhteessa muihin maakuntiin helpottavat yhteisöllisyyden rakentamista vahvemmaksi voimavaraksi.

Toimivat palautejärjestelmät ja kokeilukulttuuri mahdollistavat palveluiden jatkuvan kehittämisen. Käyttäjää tulee kutsua kokeiluryhmiin testaamaan palveluja ennen lopullista päätöstä, sen sijaan että kommentointimahdollisuus annettaisiin vasta sitten kun toiminta on jo aloitettu. Esimerkiksi digitalisaatio mahdollistaa asukkaiden ja palvelukäyttäjien osallistamisen valmisteluun jo alkumetreiltä saakka, ja sen luomia mahdollisuuksia tulisi hyödyntää jatkossa entistä tehokkaammin. Digitalisaatio takaa myös parhaimmillaan ja oikein hyödynnettynä asianmukaisen tiedonkulun tarjolla olevista palveluista, oli kyseessä sitten kulttuuritapahtumat, liikuntamahdollisuudet tai esimerkiksi saatavilla olevat vertaistukipalvelut.

Palvelutuotannossa tulee toteuttaa jatkuvaa arviointia ja vuoropuhelua palveluiden käyttäjien kanssa. Tämä tulee huomioida myös nuorille suunnattua toimintaa valmisteltaessa, ja varmistaa että nuoret osallistetaan alusta lähtien heille suunnatun toiminnan suunnitteluun. Näin varmistetaan se, että nuorille suunnatusta toiminnasta tulee aidosti nuorten itsensä näköistä, eikä sellaista mistä kuvitellaan heidän mahdollisesti pitävän. Oma toimintaa pitää myös olla valmis avaamaan ja muuttamaan sellaiseksi, että nuoret tuntevat olonsa tervetulleeksi mukaan.

Maakuntamme liikunta-tarjonta on monipuolista ja -tasoista. Ammattimaista valmennusta ja vapaaehtoistoimijoita tarvitaan molempia, jotta varmistetaan kaikilla olevan tasavertaiset mahdollisuudet liikkumiseen oman tasonsa mukaisesti. Arki-, hyöty-, ja luontoliikunnan harrastaminen tulisi mahdollistaa kaikille asukkaille, ja retkeily- ja ulkoilureittien tulisi olla hyvin hoidettuja ja kaikkien saavutettavissa.

Jotta nuorille urheilijoille saadaan rakennettua toimiva polku haluamalleen tasolle saakka, tulee eri tahojen yhteistyön olla mahdollisimman toimivaa. Parhaimmillaan urheiluseurat, koulu ja julkinen sektori luovat yhteistuumin kaikkia osapuolia hyödyttävät puitteet, josta nuori ja samalla koko yhteisö hyötyy. Yhteistyössä ja esimerkiksi kerhotoiminnassa on kuitenkin vielä kehitettävää, jotta tähän päästään. Lajivalintaan ei tulisi myöskään painostaa liian aikaisin, vaan kannustaa nuoria monipuoliseen liikunnan harrastamiseen sekä vapaa-ajalla että myös kouluissa liikkuvan koulun toimintakulttuuria hyödyntäen. Tämän mahdollistamiseksi tulisi kouluihin hankkia yhteisiä liikuntavälineitä ja kannustaa oppilaita aktiiviseen liikkumiseen.

Kaustisen Salonkylällä 2018

Keskipohjalaiset järjestöt ja kansalaistoimijat